

SPOSOBY NA SKUTECZNĄ
TERAPIĘ **DZIECKA Z**
NIEDOSŁUCHEM W SZKOLE.

UCZEŃ Z WADĄ SŁUCHU,
CZYLI **KTO** ?

W literaturze przedmiotu pojęciem „**uszkodzenie słuchu**” określa się zarówno niedosłuch, resztki słuchowe, jak i głuchotę. Wspólną cechą wszystkich tych określeń jest wskazanie na opóźnienie rozwoju mowy spontanicznej (lub jej brak), ze względu na uszkodzenie słuchu.

Według badań przeprowadzonych w Instytucie Matki i Dziecka w Warszawie „jedno dziecko na tysiąc ma ciężki deficyt słuchowy, a dwanaścioro na tysiąc niedosłuch średniego stopnia” (Warszawa 1992)

W POLSCE ZABURZENIA SŁUCHU MA 1-2/1000
NIEMOWLĄT, OKOŁO 20% DZIECI I MŁODZIEŻY
SZKOLNEJ, A TAKŻE 75% SENIORÓW.

WEDŁUG ŚWIATOWEJ ORGANIZACJI ZDROWIA
(WHO), DO 2050 R. PRAWIE 2,5 MILIARDA LUDZI -
CZYLI 1 NA 4 OSOBY - BĘDZIE ŻYĆ Z PEWNYM
STOPNIEM UBYTKU SŁUCHU.

(9 MARCA 2021)

- ▶ **głuchota**- jest to całkowity brak słuchu lub tak niska jego resztki, że nie pozwalają one na odbieranie mowy, nawet z użyciem aparatów słuchowych;
- ▶ **niedosłuch**- to ograniczenie funkcji słuchowych , powodujące trudności w odbieraniu i rozumieniu mowy;
poziom trudności może być zróżnicowany – od trudności w percepcji szeptu do braku reakcji słuchowych, nawet przy bardzo głośnym mówieniu;
konieczne jest korzystanie z aparatów słuchowych/implantów ślimakowych lub też uczenie się odczytywania mowy z ust (kanał wzrokowy) ;

AKTUALNA TYPOLOGIA PEDAGOGICZNA USZKODZEŃ SŁUCHU

- **funkcjonalnie słyszące** – osoby, które niezależnie od stopnia uszkodzenia słuchu są w stanie odbierać wypowiedzi ustne drogą słuchową bez konieczności wspomagania się wzrokiem;
- **niedosłyszające** – osoby, które niezależnie od stopnia uszkodzenia słuchu, preferują w przekazywaniu informacji drogą ustną, ale w celu pełnego odbioru mowy wspomagają się wzrokiem i czuciem;
- **słabosłyszające** – osoby, które w odbiorze informacji ustnych w dużym stopniu wspomagają się wzrokiem i czuciem;
- **funkcjonalnie niesłyszające (głuche)** – osoby, które zupełnie nie słyszą dźwięków mowy i nie korzystają ze słuchu w komunikowaniu się językowym.

► (K. Krakowiak)

RODZAJE NIEDOSŁUCHU

• Przewodzeniowy

- zaburzony jest swobodny przepływ fal dźwiękowych w uchu; dźwięk nie jest zniekształcony;
- wyrazy z bliska są słyszalne dobrze, bez zniekształceń;
- osoba z takim uszkodzeniem dobrze słyszy swój głos;

• Odbiorczy

- uszkodzony jest ślimak, zawierający czułe komórki lub nerw słuchowy przenoszący informacje do mózgu;
- Uszkodzenie może być całkowite lub dotyczyć niektórych częstotliwości;
- mogą pojawiać się deformacje dźwięków;
- osoba z takim uszkodzeniem nie słyszy swojego głosu;

• Mieszany

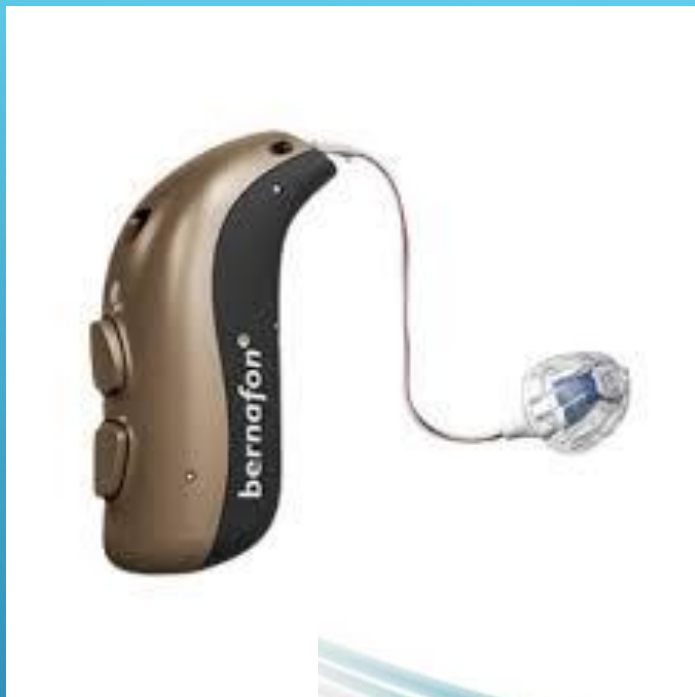
- występują tu zarówno uszkodzenia przewodzeniowe, jak i odbiorcze;

AUDIOMETRYCZNA KLASYFIKACJA USZKODZEŃ SŁUCHU

- ▶ **upośledzenie słuchu lekkie** (20-40 dB)- mowa potoczna nie jest w całości poprawnie identyfikowana- nie jest słyszalny szept i cicha mowa z większej odległości;
- ▶ **upośledzenie słuchu średniego stopnia** (40-70 dB) – znaczna część dźwięków mowy potocznej nie jest słyszalna;
- ▶ **upośledzenie słuchu poważne** (70-90 dB) – słyszalna jest mowa jedynie o dużym natężeniu;
- ▶ **upośledzenie słuchu głębokie** (od 90 dB) – mowa nie jest słyszalna;

RODZAJE PROTEZ

APARAT SŁUCHOWY	IMPLANT ŚLIMAKOWY	SYSTEM NADAWCZO-ODBIORCZY FM
Działa na zasadzie wzmocnienia słuchu – wzmacnia dźwięki otoczenia i przekazuje je bezpośrednio do ucha. To pomaga skupić się na tym, co słyszeć wokół. Najmocniej wzmacnia się ciche dźwięki, w mniejszym stopniu te o normalnej głośności, natomiast głośne dźwięki nie są wzmacniane, a czasem nawet się je tłumi. Dla kogo : słabosłyszący i niesłyszący	Składa się z 2 części- wewnętrznego implantu i zewnętrznego procesora mowy, wyposażonego w mikrofon. Procesor, dzięki mikrofonowi, wyłapuje dźwięki z otoczenia, które następnie są przekształcane w impulsy elektryczne i przekazywane do cewki odbiorczej implantu. Dla kogo : głęboki niedosłuch i głuchota zupełna	Jest to bezprzewodowe urządzenie składające się z pętli (odbiornika – połączonego z aparatem ucznia) oraz z nadajnika z mikrofonem, który nosi nauczyciel. System FM zapewnia przekazywanie głosu osoby noszącej mikrofon, bez względu na odległość czy natężenie hałasu w pomieszczeniu. Dla kogo : dla każdej osoby w wadą słuchu

STOPIEŃ UBYTKU SŁUCHU

A

TRUDNOŚCI SZKOLNE

Several thin, white, parallel diagonal lines are positioned in the bottom right corner of the slide, extending from the right edge towards the center.

LEKKI UBYTEK SŁUCHU (21 – 40 DB) POWODUJE, ŻE UCZEŃ :

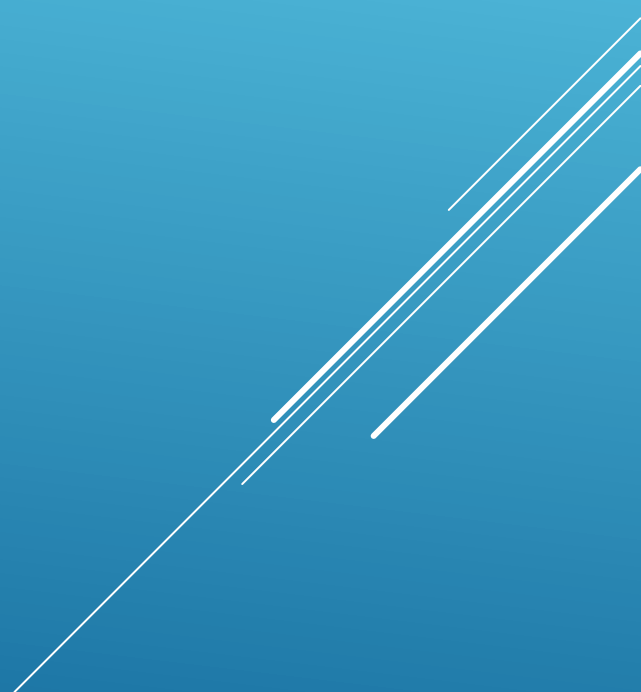
- ▶ nie słyszy cichej mowy i szeptu,
- ▶ nie słyszy mowy w hałaśliwym pomieszczeniu,
- ▶ ma problemy z różnicowaniem głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych,
- ▶ może mieć problemy w artykulacji niektórych głosek.

W praktyce szkolnej :

- ▶ ma trudności z rozumieniem tekstów wypowiedzianych cicho lub szeptem,
- ▶ ma problemy ze śledzeniem toku lekcji, nie zawsze wie co zrobić,
- ▶ trudności ze świadomą koncentracją uwagi,
- ▶ trudności w analizie i syntezie słuchowej słów, co może utrudniać przyswajanie i automatyzację procesów pisania i czytania,
- ▶ popełnia błędy przy pisaniu ze słuchu,
- ▶ w warunkach lekcyjnych może mu „umknąć” ok. 50% informacji, jeżeli nie widzi twarzy mówiącego i nauczyciel mówi cicho

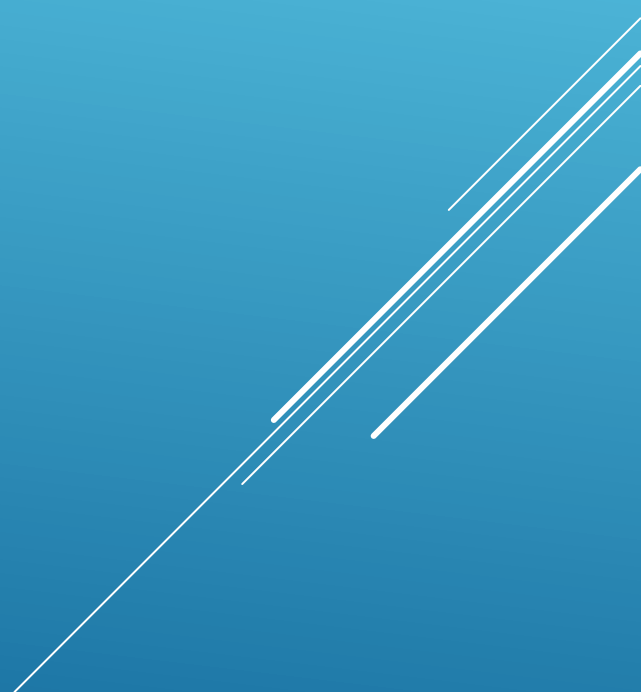
ŚREDNI UBYTEK SŁUCHU (41 – 70 DB) POWODUJE, ŻE UCZEŃ:

- ▶ korzysta z informacji, które są kierowane bezpośrednio do niego,
- ▶ nie słyszy wypowiedzi z dalszej odległości,
- ▶ nie korzysta z rozmów prowadzonych w gwarnym pomieszczeniu,
- ▶ nie podąża za tokiem dłuższej rozmowy,
- ▶ nie słyszy intonacji wypowiedzi,

- ▶ nie rozumie dużej części audycji radiowych i telewizyjnych, tekstów piosenek z nagrań,
 - ▶ nie rozumie tekstów filmów zagranicznych z dubbingiem,
 - ▶ niewiele korzysta z przedstawień teatralnych.
-
- Three parallel white diagonal lines of varying lengths are positioned in the bottom right corner of the slide, extending from the right edge towards the center.

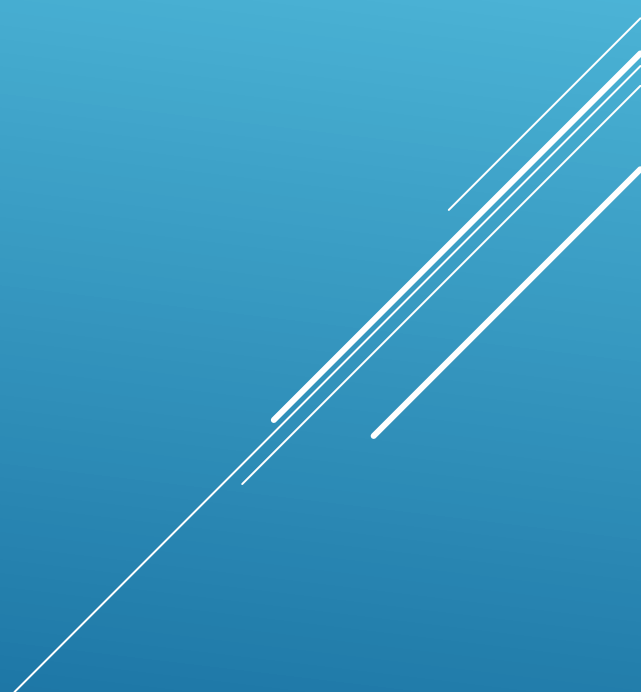
W PRAKTYCE SZKOLNEJ :

- ▶ ma mniejszą wiedzę ogólną,
- ▶ nie nadąża za tokiem lekcji, z trudem korzysta z lekcji prowadzonej metodą pogadanki lub dyskusji,
- ▶ ma trudności z rozumieniem pytań i poleceń,
- ▶ ma trudności z właściwą interpretacją wypowiedzi nacechowanych emocjonalnie,
- ▶ ma trudności ze zrozumieniem dłuższych tekstów,
- ▶ ma trudności z przyswajaniem abstrakcyjnych pojęć i nowych terminów,

- ▶ ma trudności z formułowaniem poprawnych gramatycznie wypowiedzi ustnych i pisemnych,
 - ▶ jego odpowiedzi są uproszczone, krótkie, czasem nie na temat,
 - ▶ jeżeli nie ma aparatu słuchowego nie odbiera większości z treści lekcji.
-
- Three parallel white lines of varying lengths are positioned in the bottom right corner of the slide, slanted upwards from left to right.

POWAŻNY UBYTEK SŁUCHU (71 – 90 DB) POWODUJE, ŻE UCZEŃ :

- ▶ ma słaby rozwój mowy we wszystkich jej zakresach (leksykalnym, gramatycznym, artykulacyjnym),
- ▶ nie zauważa, nie różnicuje, a w związku z tym nie reaguje adekwatnie na dźwięki z otoczenia,
- ▶ mowę odbiera głównie na drodze wzrokowo – słuchowej,
- ▶ nie korzysta z wypowiedzi innych uczniów w klasie,
- ▶ ma bardzo słabą pamięć słuchową.

- ▶ ma zaburzoną artykulację głosek dźwięcznych szumiących, syczących i ciszących,
 - ▶ ma problemy z analizą i syntezą słuchową,
 - ▶ ma uboższe słownictwo,
 - ▶ popełnia błędy gramatyczne w mowie,
 - ▶ ma osłabioną pamięć słuchową.
-
- Several white lines of varying lengths and orientations are positioned in the bottom right corner of the slide, creating a modern, abstract graphic element.

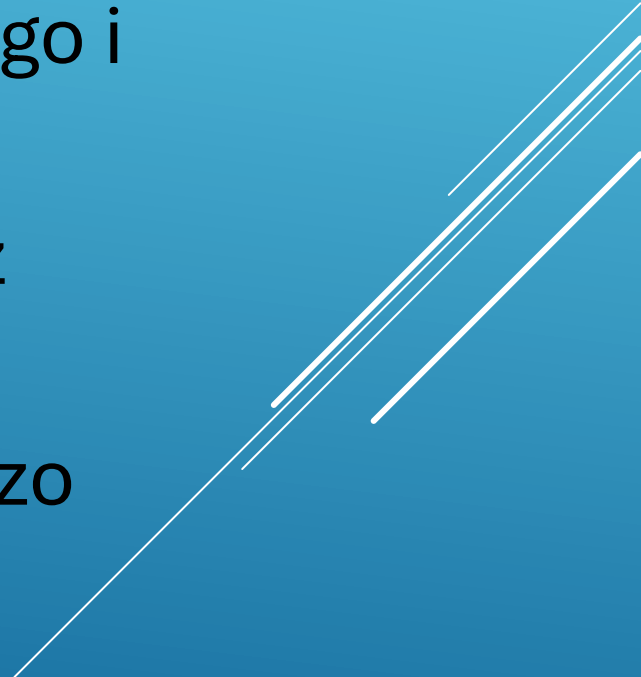
W PRAKTYCE SZKOLNEJ :

- ▶ ma znacznie ograniczony zasób wiedzy ogólnej i istotne problemy w opanowaniu wiadomości ze wszystkich przedmiotów,
- ▶ ma znacznie ograniczony zasób słownictwa,
- ▶ ma poważne trudności z pracami pisemnymi,
- ▶ popełnia dużo błędów językowych, które sprawiają, że wypowiedzi są niekomunikatywne,
- ▶ rzadko i niechętnie wypowiada się na lekcji,
- ▶ mówi niezrozumiale,
- ▶ konieczna jest codzienna pomoc pedagogiczna w realizacji programu nauczania.

GŁĘBOKI UBYTEK SŁUCHU (91 DB I WIĘCEJ):

- ▶ słaby jest rozwój mowy we wszystkich jej zakresach (leksykalnym, gramatycznym i artykulacyjnym) oraz w zakresie jej rozumienia,
- ▶ głos jest często głuchy, piskliwy, zdarza się nosowanie,
- ▶ często zakłócony jest rytm mowy, melodia, akcent i właściwa intonacja,
- ▶ uczeń mówi bądź zbyt szybko bądź nadmiernie przeciąga głoski,
- ▶ mowę odbiera głównie na drodze wzrokowej.

W PRAKTYCE SZKOLNEJ :

- ▶ bardzo słabo komunikuje się językowo,
 - ▶ ma ograniczone kontakty społeczne,
 - ▶ korzysta prawie wyłącznie z zapisu graficznego i odczytywania mowy z ust,
 - ▶ ma tendencję do uczenia się na pamięć, bez zrozumienia treści,
 - ▶ przyswojenie treści programowych jest bardzo ograniczone.
-
- Several white lines of varying lengths and angles are drawn in the bottom right corner of the slide, creating a modern, abstract graphic element.

UCZEŃ Z WADĄ SŁUCHU :

Jest permanentnie w stanie napięcia i pobudzenia, z uwagi na konieczność utrzymania ciągłej uwagi (efekt znużenia, duża męczliwość);

- sprawia wrażenie nieuważającego lub śniącego na jawie, może nie słyszeć instrukcji nauczyciela,
- jest niechętny do angażowania się w działania klasowe, obawia się porażki, ponieważ ma kłopoty z rozumieniem,
- może reagować niewłaściwie w sytuacjach zabawowych (nie rozumie zasad gry lub intencji innych osób),
- reaguje nietypowo na ustne instrukcje;

- ma zaburzenia mowy, ubogi słownik oraz mały zasób pojęć,
- wykazuje się słabą techniką czytania,
- myli głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ma trudność z różnicowaniem głosek z trzech szeregów s-z-c-dz, sz-ż-cz-dź, ś-ź-ć-dź (np. zamiast „z” uczeń może napisać każdą inną literę – s, ż, sz),
- zamienia i gubi litery, pomija części wyrazów, myli końcówki – co powoduje zmianę znaczenia wyrazów,
- zapisuje bezsensowne zlepki liter – w przypadku niezrozumienia ich znaczenia,
- ma duże trudności z poprawną pisownią, opanowaniem gramatyki, składni oraz podczas ćwiczeń stylistycznych,
- wykazuje brak samodzielności w czytaniu i zrozumieniu treści obszernych lektur szkolnych.

Z PRAKTYKI SZKOLNEJ ...

1. Gdzie pracuje górnik ?

Słabosłyszący : w górach

2. Jaki miesiąc jest po marcu ?

Słabosłyszący : nie ma marcu

3. Życzę ci samych piątek w szkole !

Słabosłyszący : piątek w szkole- NIE ! Piątek do domu !

Kim jest według słabosłyszającego ucznia :

Modliszka

Dzwonnica

Kura- bałagan

Kotlet -świnia

Brudny ryż

Pan na kiju

METODY WYKORZYSTYWANE W NAUCE OSÓB Z WADĄ SŁUCHU

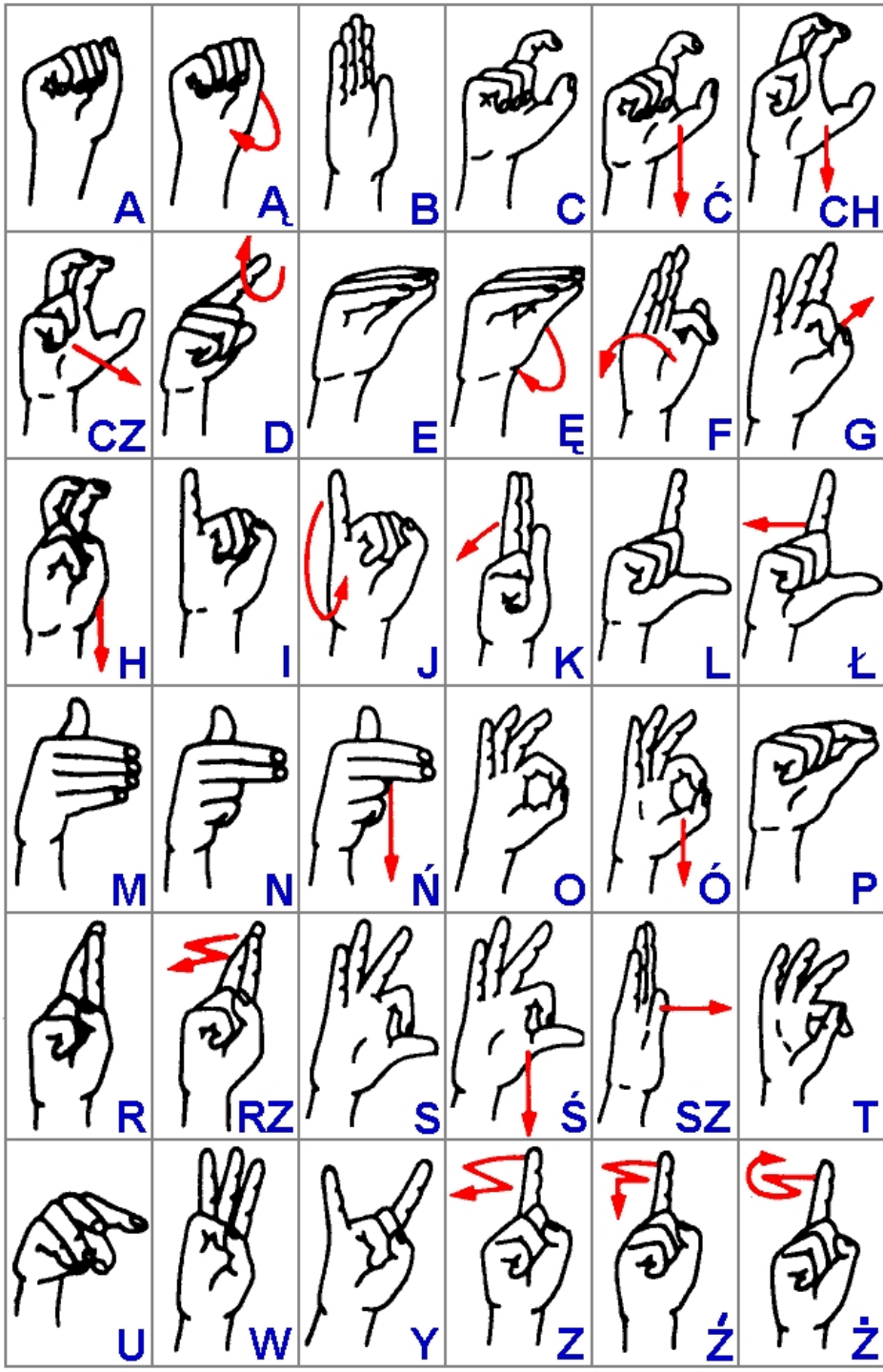
METODY NAUKI JĘZYKA OSÓB Z WADĄ SŁUCHU

WYKORZYSTUJĄCE MOWĘ DŹWIĘKOWĄ :

1. oralno-słuchowa
2. oralno-daktylograficzna
3. oralno-fonogestowa
4. oralno-migowa

MANUALNE :

1. język migowy :
 - a) SJM
 - b) PJM

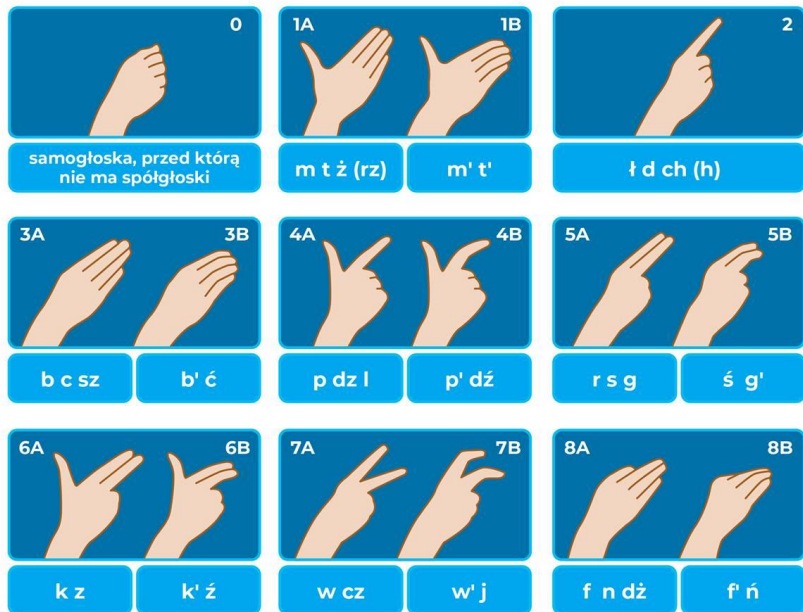
DAKTYLOGRAFIA, czyli „mówienie palcami”

FONOGESTY – system znany w krajach anglojęzycznych pod nazwą Cued Speech (CS), Są to umowne ruchy jednej dłoni, wykonywane na wysokości twarzy mówiącego. Ruchom ręki towarzyszy głośnie i wyraźne mówienie. Osoba słyszająca powinna mówić wyraźnie, aby niesłyszające dziecko mogło zobaczyć wymawiane słowa (czytać z ust). Dzięki temu niesłyszające dziecko może nauczyć się słów i języka. Polska wersja tej metody została opracowana przez prof. Kazimierę Krakowiak.

MOWA KOMBINOWANA → mowa ustna + alfabet palcowy + język migowy
Metoda totalnej komunikacji ekspresja słowna +wzrokowa +percepcja wypowiedzi+ systemy językowo-migowe +mimika i pantomima + systemy ustno-manualne (daktylofazja, daktylografia, fonogesty)

METODA USTNA, czyli **ORALNA**– opracowana w XVII wieku. Do jej form zalicza się m.in.: metodę matczyno-słowną (uczenie się mowy ustnej oparte na podstawach fonetyczno-psychologicznych) i audytywno-werbalną (słuchowo-ustna).

Mówimy z fonogestami

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

FONOGESTY A JĘZYK MIGOWY

DZIĘKUJĘ

DZIEŃ DOBRY

PRZEPRASZAM

UCZEŃ Z WADĄ SŁUCHU W KLASIE - PRAKTYKA

WARUNKI AKUSTYCZNE

- okna i drzwi dźwiękoszczelne, ograniczenie pogłosu-zastłony, firanki, kotary, na ścianach korkowe tablice,
- eliminowanie zbędnego hałasu (zamykanie okien przy ruchliwej ulicy, unikanie szurania krzesłami (podkładki)
- dbanie o stosunkowy spokój i ciszę w czasie lekcji.

MIEJSCE UCZNIA W KLASIE

- Jeżeli jest taka możliwość, to **warto ławki w klasie ustawić w kształcie litery C** –stolik ucznia z w.s. można umieścić z boku, pod oknem, tak aby widział on twarze kolegów.
- W innym przypadku - **pierwsza ławka w rzędzie od okna** – uczeń blisko nauczyciela (od 0,5 do 1,5 m) widzi dobrze jego twarz, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust;
(dużym ułatwieniem jest krzesło obrotowe dla dziecka z w.s.);
- Warto, aby uczeń niedosłyszający siedział w ławce z dzieckiem zrównoważonym emocjonalnie, które chętnie będzie mu pomagać, np. szybciej otworzy książkę, wskaże ćwiczenie, pozwoli przepisać notatkę ze swojego zeszytu itp.

JAK MÓWIĆ ?

- w odległości około **1,5 m od dziecka**, najlepiej od strony ucha, które lepiej odbiera dźwięki;
- nigdy tyłem do uczniów, czy w czasie przemieszczania się po sali;
- nie tyłem do źródła światła (plecami do okna lub pod wiszącą lampą);
- mówić głośno i wyraźnie –używając normalnego głosu i intonacji, unikać gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji;
- ważne, aby kontekst wypowiedzi był znany lub związany z omawianą tematyką – nauczyciel powinien powstrzymywać się od dygresji lub informować ucznia, że teraz powie coś odbiegające od tematu;

- w razie potrzeby należy powtarzać przekazywane informacje, a nowe słowa powinny być zapisywane na tablicy;
- nowe, szczególnie trudne zagadnienia, warto przygotować i przekazać uczniowi (lub rodzicowi) z wyprzedzeniem, aby mógł się przygotować do lekcji oraz korzystać z zajęć w pełni;
- warto również, co pewnie czas, upewniać się, czy dziecko nadąża za tokiem lekcji, ale nigdy nie należy pytać czy rozumie, zrozumiał pytanie, temat lekcji itp., na pewno odpowie twierdząco – trzeba konstruować pytania tak, aby odpowiedź wymagała rozwinięcia a nie samego potwierdzenia;

.

TREŚCI PROGRAMOWE

- rozkład materiału powinien być wcześniej znany rodzicom;
- należy dostarczyć uczniowi, najlepiej z wyprzedzeniem temat zajęć, to pomoże mu we właściwym ukierunkowaniu się na odbiór, rekonstrukcję i uzupełnienie brakującej wiedzy;
- należy oddzielać treści istotne od mniej istotnych –to pomoże uczniowi w zrozumieniu przekazu i podążaniu za tokiem lekcji.

POMOCE DYDAKTYCZNE

- materiał należy wzbogacać o **elementy wizualne**;
- prezentacje multimedialne powinny być zaopatrzone w **napisy**;
- prezentując definicje i pojęcia, należy wykorzystywać **schematy, mapy, inny materiał graficzny, np. filmy**
- pojęcia abstrakcyjne omawiamy i wyjaśniamy na **przykładach**

SPRAWDZANIE WIEDZY

Materiał należy ograniczyć do niezbędnego minimum !

- dyktanda przeprowadzać indywidualnie – wolno i wyraźne dyktować tekst, stojąc na wprost ucznia;
- lektury zadawać tylko we fragmentach;
- oceniając wypowiedzi ustne uwzględniać trudności w budowaniu złożonych tekstów słownych (nieprawidłowy szyk zdania, stosowanie równoważników, ubogie słownictwo i zasób pojęć),
- nie wymagać recytacji wierszy z zastosowaniem odpowiedniej intonacji, tempa, pauz,

- oceniając prace pisemne należy liberalnie traktować błędy wynikające z wady słuchu (obniżone różnicowanie głosek szumiących, ciszących i syczących, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, niskie różnicowanie samogłosek nosowych ę,ą trudności w pisaniu wyrazów ze zmiękczeniami i dwuznakami, błędy interpunkcyjne, pomijanie znaków diakrytycznych, przestawianie liter w wyrazach, opuszczanie końcówek lub części wyrazów, gubienie liter, przestawianie szyku dyktowanych wyrazów, trudności z zastosowaniem prawidłowych form stylistycznych i gramatycznych).

Dziecko z uszkodzonym słuchem **zupełnie inaczej poznaje rzeczywistość** niż dziecko poprawnie słyszące.

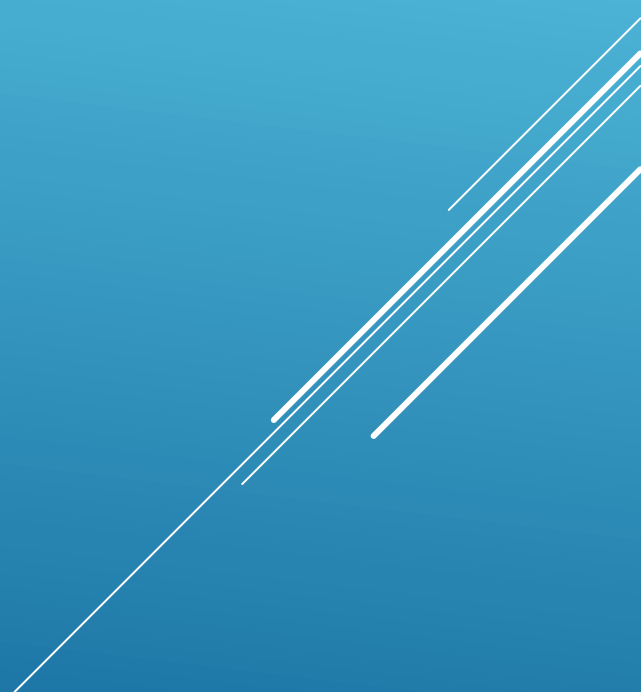
Jest ono pozbawione częściowo lub całościowo pewnej kategorii wrażeń i reakcji, a przez to jego doświadczenia życiowe i poznawcze są w dużej mierze ograniczone i skupiają się na bodźcach wzrokowych.

IM MNIEJ BODŹCÓW, TYM POWOLNIEJSZY ROZWÓJ DZIECKA !

DLA PRAWIDŁOWEGO FUNKCJONOWANIA
PSYCHOFIZYCZNEGO DZIECKA Z USZKODZONYM
SŁUCHEM FUNDAMENTALNE ZNACZENIE MAJĄ:
REHABILITACJA ROZWOJU MOWY, MYŚLENIA ORAZ
ROZWIJANIE WSZYSTKICH ZMYŚŁÓW, CO POZWALA
W PEWNYM SENSIE SKOMPENSOWAĆ USZKODZENIE
SŁUCHU

ĆWICZENIA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM I WCZESNOSZKOLNYM

Należy doskonalić :

- sprawność ruchową,
 - uwagę i spostrzegawczość,
 - samodzielność i wytrwałość,
 - umiejętność naśladownictwa,
 - pamięć i wyobraźnię,
 - rozumowanie i wnioskowanie,
 - nabywanie wiadomości i umiejętności (w tym spraw moralno – społecznych).
-

ĆWICZENIA SŁUCHOWE

Dotyczące źródła dźwięku (instrumenty, kroki, syreny alarmowe, dzwonek do drzwi, szczekanie psa..) , a także :

- czasu trwania dźwięku (długo – krótko)
- natężenia dźwięku (cicho – głośno)
- częstotliwości dźwięku (wysoko – nisko)
- ilości nadanych sygnałów (ile)
- tempa nadawanego sygnału (szybko – powoli)
- lokalizacji źródła dźwięku
- rytmu.

Należy pamiętać, że dziecko powinno korzystać z aparatów słuchowych, a podawane dźwięki powinny przechodzić od najbardziej różniących się od siebie do maksymalnie zbliżonych pod względem wielu cech.

ROZWÓJ FUNKCJI KOMUNIKACYJNYCH JĘZYKA

Ważne jest aby wdrażać dziecko do aktywnego udziału w różnych formach zajęć, np.

- ćwiczenia zespołowe i indywidualne,
- gry dydaktyczne, konkursy,
- prace społecznie użyteczne na rzecz grupy (dyżurny wraz z kolegą),
- akademie przedstawienia, konkursy (dostosowanie dziecka do jego możliwości).